

Salihli'nin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Arzu GÜRDOĞAN^{1*}

Semra TETİK²

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu, Muğla, Türkiye

²Celal Bayar Üniversitesi Salihli Meslek Yüksekokulu, Manisa, Türkiye

*Sorumlu Yazar:

E-posta:agurdogan@mu.edu.tr

Geliş Tarihi: 05 Şubat 2016

Kabul Tarihi: 21 Mart 2016

Özet

Kırsal turizm, tarım turizmi ve çiftlik turizmi bu doğrultuda ortaya çıkan ve şehir yaşamının olumsuzluklarından kurtulup tatillerini sakin ve doğal bir ortamda geçirmek isteyen insanların ihtiyacına cevap veren turizm şekilleridir. Bu çalışmada, kırsal turizm kapsamında tarım turizmi, çiftlik turizmi ve eko turizm kavramları ele alınmış ve Salihli ilçesi kapsamında uygulanabilirliği tartışılmıştır. Kırsal alanlarda yapılabilecek turizm çeşitliliği hakkında bilgi verilerek, ilçenin kırsal turizm potansiyelinin durum değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırmanın yöntem kısmında, ilk olarak ikincil kaynaklardan yararlanarak literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra Salihli ilçesi ile ilgili birincil kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda ilçenin kırsal turizm potansiyeli değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Kalkınma, Kırsal Turizm, Salihli, Salihli Kırsal Turizm Potansiyeli

Rural Tourism Potential Evaluation of Salihli

Abstract

Therewith occurred alternative tourism concept like rural tourism, agricultural tourism and farm tourism which satisfying demands of tourists who want to recover negative effects of urban life and go for a vacation in restful and natural environment. This study discusses rural tourism within agricultural tourism, farm tourism and eco tourism concepts; in addition, the feasibility of Salihli is discussed. By giving information about the diversity of tourism to be done in rural areas, rural tourism potential of the province is evaluated in this study. The method of the research, first was made by using secondary sources of literature. Then rural tourism potential of the district according to the information obtained from primary sources related to Salihli have been evaluated.

Keywords: Rural Development, Rural Tourism, Salihli, Rural Tourism Potential of Salihli

GİRİŞ

Turizm sektörü özellikle de Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin ekonomisinde önemli bir yer alır. Turizm olayı gelirin tabana yayılmasına, dengeli kalkınmanın gelişimine imkan sağlaması nedeniyle bölgesel ekonomik ve sosyal kalkınma açısından da önemli dinamiklerden biridir.

Sanayileşmenin gelişmesi ve yaşanan hızlı kentleşme ile birlikte günümüzde turizmin talep yönü değişim göstermiş, insanlar yorucu ve sağlıksız ortamlardan uzaklaşarak yazın deniz kıyılarına, kışın ise karlı, dağlık, ormanlık yörelere, kırsal alanlara yönelmişlerdir. Geleneksel kültürün zenginliği, doğal ortamların el değmemişliği, kent insanının rekreasyon gereksinimi gibi nedenler, günümüzde turizmin talep yönünü deniz, kum, güneş turizminin dışında kırsala doğru yönelterek kırsal turizmi cazip hale getirmiştir.

Bölgeler arasındaki arz ve talepteki değişimlerinin sonucu olarak kırsal turizm kavramına farklı açılardan tanımlamalar yapılmıştır. Kırsal alanlardaki turizm arzı, konaklama tipi ve sunulan ek hizmetlerden etkilenir. Bu konuda yetkili otoriteler, farklı bölgelerin müşteri ihtiyaçlarını karşılamak için stratejiler oluşturmayı görev edinirler [41].

Kırsal turizmde kavramsal olarak asıl ürünü sunanın kırsal çevre olduğu kabul edilmektedir. Bu durum, doğal kimliği, doğaya yakınlığı ve kültürel mirasın içinde yaşayan, kırsal bölgede oturan yerel halk tarafından her gün yaptığı işler olduğu için sıradan gelmektedir [8]. Bu nedenle, kırsal turizm geliştirmekte olan turizm ürünlerinin genişlemesini yönlendiren çok değerli bir unsurdur [10].

Kuramsal Çerçeve

Başarılı bir turizm için temiz, düzenli ve sağlıklı bir çevreye ihtiyaç vardır. Çevre ve turizm etkileşiminde turizm

min sürdürülebilirliği ancak çevre kalitesinin sağlanmasıyla mümkün olabilir. Çevre, insanların hem diğer canlılarla karşılıklı ilişkilerini hem de birbirleri ile olan ortaya koydukları ekonomik, sosyal, kültürel, tarihsel, vb. yapıları kapsamakla birlikte insan yaşamını koşullandıran doğal ve yapay öğeleri ifade eder. İnsan toplu yaşama geçişle birlikte içinde yaşadığı çevreyi ve doğal kaynakları olabildiğince fazla oranda kullanabilmenin yollarını aramıştır. Bunun sonucunda kendiliğinden var olan doğaya karşı, bu doğanın yeniden ürettiği ve insan emeğinin ürünü olan yeniden üretilmiş ikinci doğa oluşturulmuştur [6].

Kırsal turizmle iç içe girmiş iki turizm türü vardır. Bunlardan biri tarım turizmi ya da diğer adıyla agro-turizm diğeri ise çiftlik turizmidir. Zaman zaman bu iki turizm türü de kırsal turizm olarak tanımlanmaktadır. Tarım turizmi, genellikle kırsal alanlarda yapılan tüm turizm faaliyetlerini kapsamakta ve bir bakıma kırsal turizmle benzerlik göstermekte olup, kırsal turizmin bir alt dalı konumundadır [30]. Agri-turizm ya da agro-turizm olarak da adlandırılan tarım turizmi, tarımsal üretimin yoğun olduğu yörelerde gerçekleştirilen bir turizm türüdür. Bu özelliği ile tarım turizmi üreticilere bir ek gelir kaynağı yaratmaktadır. Böylece tarımsal üretimin turizm ile yer değiştirmesi yerine, turizm ile bütünleştirilmesi amaçlanmaktadır [48].

Tarım turizmi, temel olarak küçük çiftlikler olmak üzere, çiftçilere ek gelir sağlamak amacıyla bağ, bahçe, tarla, ahır, ağıl, kümes vb. tarımsal üretim alanları ile küçük ölçekli ve geleneksel gıda işleme tesisleri gibi faaliyet alanlarını ziyaret etmek, günlük işlerine katılmak, çiftlik evinde geceleme, gezinmek, eğlenmek, alışveriş yapmak ve bazen de eğitim almak gibi aktivitelerin bir veya birkaçını kapsayan bir turizm türüdür [47]. Kırsal turizm kırsal çevreye bağlı

bir turizm türü olmasına karşın tarım turizmi ekili alan ve çiftçiye bağlı bir turizm türüdür. Kırsal turizmle iç içe olan turizm türü de çiftlik turizmidir.

Çiftlik turizmi; kırsal alanlarda, çiftlik organi-zasyonu amacıyla kurulmuş ve çevresine çiftlik ürünü sağ-layan bir işletmenin aynı zamanda konaklama imkanı sağlayan, gelen turistlerin de isterlerse, konaklama ve yeme içme karşılığında, bir çalışma programına katılabilecekleri, kırsal yaşantının sahnelenmesine imkan veren bir turizm türüdür [30]. Kırsal alan “yaygın yerleşim dokusu bulunan ve tarımsal etkinliğin ağırlıklı olduğu, kentsel herhangi bir yerleşimin bulunmadığı alanlardır. Kırsal alanlar, doğal, beşeri ve ekonomik coğrafyaları açısından kendine özgü nitelikler taşır ve kentsel alanlardan ayrılır [29].

Kırsal turizmde sürdürülebilirliği artırmak ve karşılaşılan zorlukların üstesinden gelebilmek için bireyler, topluluklar ve dış kurumlar arasında daha belirgin ve yapılandırılmış tekrarlanan üçlü bir kombinasyon olduğu iddia edilmektedir [38]. Turizmin gelişmesinin çevresel ve ekolojik etkilerini yansıtan dört temel etkenden bahsedilmektedir. Bunlar:

- Turistik alanın kullanım yoğunluğu ve gelişme düzeyi,
- Ekosistemin kırılabilirliği,
- Turizmi geliştiren zaman perspektifi,
- Turizm gelişiminin dönüşümsel özelliğidir [7].

2023 Turizm Stratejisi'nde; Türkiye kıyı turizmi yanı sıra, sağlık ve termal turizm, kış sporları dağ ve doğa turizmi, yayla turizmi, kırsal ve eko-turizm, kongre ve fuar turizmi, kruvaziyer ve yat turizmi, golf turizmi vb. alternatif turizm türleri açısından da eşsiz imkanlara sahiptir. Ancak, bu potansiyel rasyonel anlamda kullanılamamaktadır. Söz konusu turizm kaynaklarının noktasal ölçekte planlanması yerine gelişim aksları boyunca turizm koridorları, turizm bölgeleri, turizm kentleri ve eko-turizm bölgeleri oluşturacak şekilde ele alınması, bu değerlerin tanıtımı ve kullanım kriterlerinin belirlenmesi açısından daha doğru bir yaklaşım olarak görülmektedir. Böylece, turizm potansiyeli bulunan bölgelerin diğer alternatif turizm çeşitleri ile çekiciliği de arttırılacaktır [44].

Dünya nüfusunun %12'sinin yaşamakta olduğu kırsal alanlarda doğa tabanlı turizm türlerinin gelişim göstermesi ile beraber istihdam oranlarında artış yaşanması, yeni iş imkânlarının oluşması, bölge halkının ek gelir elde etmesi ve bu alanlarda yüksek kalitede ürün yetiştirilmesi turizmin kırsal kalkınma üzerinde olan potansiyel etkisinin artmasını sağlamıştır [12]. Kırsal alanlar, birçok batı ülkelerinde, azalan ekonomik faaliyetlerin arttırılması, tarım sektörünün yeniden yapılandırılması, yüksek eğitimli gençlerin dış göçlerinin azaltılması ve kırsal alanlardaki ekonomik ve sosyal yenilenmenin sağlanabilmesi ve turizmde kırsal alanların alternatif bir kalkınma stratejisi olarak benimsenmesine yol açmıştır [5].

Avrupa'nın bazı bölgelerinde kırsal turizm yüz yılı aşkın bir süredir etkili kırsal sosyo-ekonomik yenilenme olarak kabul edilmiştir. Örneğin, Almanya, kırsal turizm geleneğine sahiptir ve kökeni 150'den fazla yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Kırsal turizmin dünya çapında gelişmesi ile birlikte, kırsal turizm kavramına birçok tanımlama yapılmıştır. Örneğin, Bramwell ve Lane çalışmasında, kırsal turizm için çiftliklerde doğa, macera, spor, sağlık, eğitim, sanat ve tarih gibi çok yönlü çiftlik tabanlı faaliyetleri içerdiğini ifade etmiştir. 1996 yılında, Pedford, kırsal turizme; yörenin folklor, yerel ve aile geleneklerini, değerlerini, inançlarını ve ortak kültürünü de içerecek şekilde kırsal turizm kavramını genişletmiştir [39].

Batı ülkelerinin ekonomilerinde kırsal turizm önemli ve baskın bir faktör haline gelmiştir. Ülkede tatil kavramı denildiğinde kırsal turizm ve rekreasyon ilişkisi anahtar iki kavram olarak ortaya çıkmaktadır [14]. Turizm literatüründe kırsal alanlar ile ilgili kırsal alanların metalaştırılması, kırsal ortamlar ve toplulukların yeniden yapılanma ve çeşitlendirilmesi gibi güncel birçok konu işlenmektedir [15].

Güneş ve kum turizmine alternatifler olan kırsal turizmin destinasyon için uygunluğunun derinlemesine analiz edilmesi gerekir. Kırsal turizm ve güneş-kum turizmi aynı sektörde yer alan iki dal olmasına rağmen turizm arzının temel özelliklerini paylaşırlar. Örneğin, aynı ulaşım (uçuş rotaları, yollar ve benzeri) faaliyetleri, hem kırsal hem de kitle turizminin birlikte kullandığı diğer altyapı tesisleri. Buna ek olarak, aynı zamanda benzer çekicilikleri de ortak paylaşmaktadır. Roberts ve Hall (2001); kırsal alanların ana özelliklerini şöyle belirlemiştir: a) Düşük nüfus yoğunluğu, b) Kırsal arazi kullanımı, c) Geleneksel kırsal kültür. Kırsal turist tipolojisi çeşitlidir, ancak bu özellikler gidilecek destinasyon için başlıca çekicilik unsurudur [17].

Dünya Turizm Örgütü (WTO) son zamanlarda Avrupa'da kırsal turizm akımının durumu ve beklentileri ile ilgili birçok seminer düzenlemiştir. Modern kırsal turizm; yeşil turizm veya eko-turizm, agro-turizm, macera turizmi, açık hava spor turizmi ve kültür turizmi gibi tipolojileri de içerir. Bu farklı tipolojiler kırsal turizmin tek bir tanımının yapılmasını da güçleştirmektedir [17].

Kırsal kesimde yapılan kırsal turizm, yaşamın farklı yollarını anlamaya çalışan ve doğa ile yakın temasta bulunarak hayatlarının daha düzenli olmasına imkan veren turistlerin istek ve arzularını yansıtır. Kırsal turizm dünya çapında gelişmemiş ulusal ekonomilerin ve alanların endüstrinin çeşitli yerlerinde önemli gelir getirici yeteneklerini ortaya koyuyor ve onların yararlanmasını sağlıyor [26].

Son yirmi yılda, Avrupa Birliği (AB) ve dünya çapında, yerel politika yapımında alternatif bir yaklaşım olarak kırsal kalkınmaya toplum katılımı ilgisi giderek artış göstermiştir. Savaş sonrası dönemde devlet öncülüğünde ithalatı desteklenen kırsal alanlardaki sanayi ve teknoloji ile ilgili dışsal kırsal stratejilere müdahale, devlet sübvansiyonuna bağımlılığın aşırı artması, yerel marjinalleşme, küçük ölçekli işletmeler ve yerel hareketsizliği koruma eleştirilerinin artmasına neden olmuştur. Kırsal bağlamda, bütünleşme (entegrasyon) yatay ve dikey boyutları içerir. Dikey bütünleşme aşağıdan yukarıya, tabandan veya endojen yaklaşımlarının alternatifi olarak toplum katılımını sağlarken, oysa şu an yatay bütünleşme kırsal alanlarda sektörel çeşitlendirme sübvansiyon talepleri üzerine yapılıyor [32].

Park ve Yoon (2009)'un yaptığı çalışma sonucunda; heyecan bulmak, heyecan verici şeyler yapmak ve eğlenmek kırsal turizmin en önemli tercih etme faktörleri olarak belirlenmiştir. Bu faktörler, uzak kentsel yaşam koşullarından itme güdüsü olarak görülürken; aynı zamanda kırsal alanlara çekme güdüsü olarak da anılmaktadır [33].

Son yıllarda turizm, bazı ekonomik ve sosyal açıdan baskın olan kırsal alanların gelişmesini teşvik için bir araç olarak görülmüştür. Ancak, bir kırsal büyüme aracı olarak turizm, iletişim ve promosyon tekniklerinin hakim olduğu son derece rekabetçi cari pazar mekanizmaları ile uyum içindedir. Bu nedenle, bu tür alanları ziyaret eden turistler hakkında detaylı bilgi sahibi olmak gerekir. Talebin belirleyici özellikleri hakkında bilgi sahibi olma; hükümetler, turizm ajansları ve bireysel turizm operatörlerinin bilgi pazarlama ve promosyon kampanyaları planlaması yapmaya ya da belirli bir kırsal alanda etkili yatırım kararları almaya yardımcı

olur [34].

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) verilerine göre, kırsal turizm; turizm alanlarının kırsal turizm olarak anılmasıdır. Kırsallık, kırsal turizm paketindeki merkezi ve benzersiz tek satış noktasıdır. Dünyada kırsal turizm, küçük ölçekli şirketlerin, açık alan ve sürdürülebilirlik kırsal özellikli yerler üzerine inşa edilmelidir. Bramwell ve Lane (1994) kırsal turizmi çok yönlü faaliyetlerden ziyade çiftlik temelli kırsal alanlar üzerindeki turizm olarak ifade etmiştir. Aynı zamanda yürüyüş, tırmanma, tatil, avcılık ve olta balıkçılığı, macera, spor ve sağlık turizmi yanında eğitim seyahat, sanat ve miras turizmi, etnik turizm, ekoturizm ve özel ilgi doğa-tatil gibi çiftlik tabanlı tatilleri de içerir [35].

Turizm uzun kırsal sosyo-ekonomik kalkınma ve yenilenme için etkili bir katalizör olarak kabul edilmiştir. Avrupa çapında, özellikle turizmin yaygın olarak geleneksel tarım sektörlerindeki düşüşü öncelikle ilişkili olduğu periferik kırsal alanlarda, sosyal ve ekonomik sorunları ele almak için bir araç olmuştur [37].

Diğer turizm destinasyonları üzerinde rekabet avantajı elde etmenin bir yolu da turizm kalkınma stratejisi olarak kırsal turizmi harekete geçirmektir. Sorumlu Turizm Ortakları, turizm sektöründe kazanılan gelirlerini artırmak amacıyla “önümüzdeki on yılda kırsal turizm alanlarına olan ilginin daha da artacağını işaret etmektedir [36].

Turizm, birincil olarak endüstri içindeki düşüşte olan kırsal ya da uzak alanlardaki ekonominin sürekli gelişimini sağlamak için gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde alternatif bir seçenek olarak ele alınmıştır [53].

Kültürel turizm kapsamında geziye katılan eğitim ve gelir düzeyi yüksek bireyler, özellikle kırsal yerleşim yerlerine giderek yerel halkın yemeklerini tatmak, halk gösterilerini izlemek, festivallere katılmak ve eski el sanatlarını görmek istemektedir. Bu nedenle kültürel turizmi; Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisini temsil eden tüm ihtiyaçlarını giderdikten sonraki en son basamak olan kendini gerçekleştirilebilmenin bir parçası olarak kabul etmek mümkündür [23].

Kırsal turizmin en önemli özelliği doğal çevreye ve kırsal kültüre zarar vermemesidir. Aksine doğal ve kültürel özelliklerinin korunmasına katkı sağlamasıdır. Avrupa Birliği tarafından yapılan çalışmalarda “kırsal turizm: tarımsal ya da yerel değerlerle iç içe bulunarak hoşça zaman geçirmek olan turistlere, beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer aldığı küçük yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür” şeklinde tanımlanmaktadır.

Soykan’a göre; “kırsal turizm”, kişilerin doğal ortamda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşmeye gidip, orada konaklamaları ve o yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür [28].

Kırsal turizmde esas amaç bir köy, çiftlik ya da bir dağ evinde konaklayarak, kırsal kültürle tanışmak, kaynaşmak ve tatil yapmaktır. Kırsal turizm; genellikle serbest vakit geçirme, rekreasyon ve çok az iş amaçlı, aynı ülke ya da farklı ülkelerin şehirde yaşayan kişilerinin kırsal alanları kullanımını ifade etmektedir [24]. Dünyada da “Kırsal Turizm” kavramında algılanan konular çiftlik turizmi (farm tourism), köy turizm (village tourism), yayla turizmi (highland tourism), tarımsal turizm (agro-tourism), eko-turizm (ecotourism), av turizmi (hunting tourism), mağara turizmi (cave tourism) ve açık hava doğa sporları gibi farklı isimlerle anlatıldığı görülmektedir [3].

Kırsal turizm turistlere farklı bir deneyim sunmanın yanında gerçekleştirildiği bölgeye ve bölgede yaşayan yerel halka ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel açıdan da katkı sağlamaktadır. Öncelikle kırsal turizm, tarımla geçinen yerel halkın turistik faaliyetler sayesinde istihdam olanaklarının ve gelirlerinin artmasına imkan vermektedir. Diğer taraftan yerel halkla turistlerin etkileşimi, örf, adet, gelenek ve göreneklerle yerel değerlerin korunması bölgenin sosyo-kültürel gelişimine katkıda bulunurken, doğal ve tarihi değerlerin sahiplenilerek koruma altına alınması, çevre kirliliğinin önlenmesi gibi unsurlar da çevrenin korunmasına katkı sağlamaktadır [25].

Birleşmiş Milletler Örgütüne göre kırsal kalkınma; “küçük toplulukların içinde buldukları ekonomik ve sosyal koşulları iyileştirmek amacıyla giriştikleri çabaların birleştirilmesi, küçük toplulukların ulusal bütüne kaynaştırılması ve ulusal kalkınma çabalarına gerekli katkıda bulunmalarının sağlanması süreci olarak tanımlanmaktadır. Kırsal kalkınmanın temel amacı; kırsal yörelerin veya mekanların sahip oldukları kaynakların etkin bir şekilde kullanılması sonucunda kent ile kırsal arasındaki sosyo-kültürel ve ekonomik gelişmişlik farkını en aza indirmek, kırsal kesimde istihdam olanaklarını artırarak kente göçü önlemek ve kırsal alandaki insanların yaşam standartlarını yükseltmektir. Bunlara ek olarak, kırsal alanlardaki altyapı, sağlık ve eğitim gibi hizmetlerin sayısında ve kalitesinde artış ve turizmin gelişmesi sonucu gelirlerin artması gibi faktörler de sıralanabilir [28]. Eko-turizm, çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını gözetken, doğal alanlara karşı duyarlı bir gezi olarak sürdürülebilirlik kavramını da içinde barındırır. Turizm-çevre ilişkilerinin önem kazanması ve sürdürülebilirlik tartışmaları ile birlikte gündeme gelen eko-turizm kavramı; sürdürülebilir turizmin alt başlıklarından biri ve bir alternatif turizm şekli olarak nitelenmektedir [22].

Sürdürülebilir turizmin klasik turizm anlayışından farkı, gidilen yerin insanları ile onların yaşam ortamlarında beraber olmak, kültürü olduğu gibi kabul etmek ve doğa içinde konfor yerine, doğanın verdikleriyle yetinmektir. Bir ziyaret yerinin sürdürülebilirlik niteliğini taşıyabilmesi; çevrenin kalitesine, çevrenin tüm kaynaklarından “koruma-kullanma dengesi”nin sağlanarak yararlanılmasına ve turisti o yeri ziyaret etmeye motive eden tüm değerlerin devamlı bir süreç halinde korunmasına bağlıdır. Sürdürülebilir turizm anlayışıyla hazırlanan planlamada amaç, en kısa sürede en fazla turistini ağırlanması demek değil, yerel halkın kimliğini kaybetmeksizin hayat standardının yükseltilmesi ve mutluluk düzeyinin artırılmasıdır. Sürdürülebilirlik faaliyetleri, turizm sektörünü geldiği noktadan ileriye taşıyabilecek önemli bir gelişmeler olarak nitelendirilebilir. İlk olarak 1987 yılında, Birleşmiş Milletler tarafından yürütülen Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Toplantısında, “Ortak Geleceğimiz” başlıklı raporla gündeme gelene sürdürülebilirlik kavramı, ilerleyen yıllarda gelişen eğilimlere uyacak şekilde ilkeler eklenerek gündemdeki yerini artırarak korumaya devam etmektedir [2].

Tablo 1. Yerel Gıda ve Turizm Arasındaki Tamamlayıcı İlişkiler

Konu	Alt Konular	Yayınlar
Yerel Gıda ve Turizm	Kırsal Gelişim/Kırsal Turizm	Renko, Renko, & Polonijo, 2010; Sims, 2009, 2010; Vaz, Nijkamp, & Rastoin, 2009
	Otantiklik	Sims, 2009
	Sosyal Etkiler Kırsal Kültürel Miras Gıda Turizmi	Everett & Aitchison, 2008; Brandth & Haugen, 2011 Szlanyinka, 2009; Ohe & Ciani, 2011 Hall, Sharples, Mitchell, Macionis, & Cambourne, 2003
	Şarap Turizmi	Hall, Sharples, Cambourne, & Macionis, 2000; Kim, Yuan, Goh, & Antun, 2009
Kırsal Turizm	Mutfak Turizmi Organik Tarım ve Tarım-Ekoturizm	Montanari & Staniscia, 2009; Horng & Tsai, 2010 Kuo, Chen, & Huang, 2006 Bélisle, 1983; [26]; Telfer & Wall, 1996
Yerel Gıdanın Ekonomik Etkileri ve Turizm	Turizm Destinasyonlarının Farklılaşması Turistler Tarafından Gıda Tüketimi Geriye Dönük Ekonomik Bağlantı Hedonik Fiyatlandırma Yaklaşımı Tarım ve Kırsal Alan	Haven-Tang & Jones, 2006 Kim, Eves, & Scarles, 2009; Skuras, Dimara, & Petrou, 2006 Telfer & Wall, 2000 Ohe & Ciani, 2011 Azzam, 1998; Chavas, 2008; Chavas, Chambers, & Pope, 2010; Fernandez-Cornejo, Gempesaw, Elterich, & Stefanou, 1992; Hartarska, Parmeter, & Nadolnyak, 2011; Melhim & Shumway, 2011
Ekonomik Kapsam	Tarımsal Kooperatifler Tarım Dışı Alanlar Teorik Gelişme	Kondo, 1997; Schroeder, 1992 Chavas, Barham, Foltz, & Kim, 2012; Proir, 1996 Baumol, Panzar, & Willig, 1988; Chavas & Kim, 2007; Panzar & Willig, 1981

Kaynak: Ohe and Kurihara, 2013: 279.

Tablo 1 ekonomik kapsamda turizm ve tarım ekonomisi arasında şimdiye kadar yapılmamış olan yerel gıda üretimi ve turizm arasındaki tamamlayıcı ortak ürünler ile ilgili ortaya çıkan literatür sonuçlarını göstermektedir. Kırsal alanlarda yerel marka tarım ürünleri ve turizm arasındaki ilişki iki ürün için ortak yerel kaynakları kullanma çabaları oluşmadığından dolayı belirlenmiş değildir. Ürünlerin ortaklaşa yerel kaynakların kullanımına dayalı üretildiği zamanda, kapsam ekonomisinin çerçevesi de geçerli olacaktır. Bununla birlikte, ampirik değerlendirmeler üzerinde ciddi veri kısıtlamaları yüzünden bu durumu ortadan kaldırmak pek mümkün görünmemektedir [27].

Eko-turizm eko köylerin aracılığıyla yapılan doğa içinde yaşama açık yapılan turizm türüdür. Turizm amaçlı kullanımı düşünülen alanlarda çevre koruma, toplumun refahı, turistlerin hoşnutluğu önemlidir. Ekonomik katkı sağlanması ve bu amaçlarla turizm çevre uygunluğuna ulaşmak için seçilen köy yerleşimi alanlarında doğaya, tarihsel, kültürel ve mimari değerlere uygun, yörenin özgün karakteristiği olan sosyal yaşamını bozmadan gerçekleşen turizm türü, eko turizm olarak tanımlanabilmektedir. Eko köyler çevre değerlerinin sürdürülebilirliği için etkin bir olgudur ve sürdürülebilirlik kapsamında ekonomik, sosyal, çevresel alanlarda kırsal ve doğal hayatın turizme kazandırılmasını sağlayan köy yerleşim birimleridir. Doğanın, çevrenin, köy

yaşantısı ve kültür mirasının korunması, toplumsal eşitliğin sağlanması ve ülke refahının tüm kesimlere eşit paylaşımını getirmesi eko köyleri önemli kılmaktadır. Eko köyler ekolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamıyla sürdürülebilir yerleşim birimleridir. Bunun için, doğaya, çevreye ve geleneksel yaşam biçimine, mevcut dokuya uyumlu yeni tasarım uygulamalarıyla da çevrenin ve geleneksel kültürün korunması hedeflenmektedir [43].

Araştırma Yöntemi

Çalışmada, araştırma yöntemlerinden durum tespiti ortaya koymak amacıyla SWOT analizi yapılmıştır. Bu sayede, ilçenin var olan varlık ve kaynaklarının ortaya konulup, zayıf ya da tehdit edici unsurların olup olmadığı tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu analizin kullanılmasındaki amaç; iç ve dış etkenleri dikkate alarak, varolan güçlü yönler ve fırsatlardan en üst düzeyde yararlanacak, tehditlerin ve zayıf yanların etkisini en aza indirecek plan ve stratejiler geliştirmektir.

SWOT analizi, güçlü olduğumuz ve büyük fırsatların yattığı alanlara odaklanmamızı sağlar [58].

Salihli Kırsal Turizm Potansiyeli

Manisa İli'ne bağlı Salihli ilçesi, İzmir-Ankara karayolu üzerinde, Manisa'ya 71km ve İzmir'e 85km me-

safededir [50]. Salihli, batıdan Ahmetli, kuzeybatıdan Göl-marmara, kuzeyden Gördes ve Köprübaşı, kuzeydoğudan Demirci, doğudan Kula, güneydoğudan Alaşehir ve güneyden Ödemiş tarafından çevrelenmiştir. Yöre tarihinin çok eskilere dayandığı, baraj gölü yakınlarındaki Sindel ve Çarıklar köyleri civarında bulunan ilk insan ayak izlerinden anlaşılmaktadır [21].

Tarihte ilk paranın beşiği olarak bilinen, İncil’de ismi geçen 7 kilisenden birini barındıran, Museviler’in önem verdiği tarihi sinagoglardan birine sahip olan, piramitlerin benzeri kral mezarlarıyla ünlü 25 bin yıllık fosil ayak izleri ile ilgi uyandıran tarihi Kula evlerine ve Kula jeoparkına yakınlığıyla pek çok turistik unsuru içinde barındıran Salihli odun köfte, üzüm ve kirazıyla ünlü bir ilçedir.

Bu çalışmada Salihli’nin kırsal turizm olanakları araştırılmıştır. Salihli İlçesi henüz keşfedilmemiş doğal güzelliklerinin, tarihten taşıyıp yaşattığı kültürel değerlerin yanı sıra kırsal turizm açısından da önemli bir potansiyele sahiptir. Bu kapsamda başlıca kırsal turizm çeşitleri aşağıda ele alınmıştır.

Doğa Yürüyüşü (Trekking)

Trekking, “uzun ve zorlu yolculuk” şeklinde tanımlanabilir [11]. Diğer bir ifadeyle tekking, “doğada genellikle gruplar halinde yapılan, bir noktadan diğer bir noktaya varmak amaçlı yapılan, hafif tempolu sportif yürüyüşlerdir” [51]. Kurşunlu Vadisi, Bahçecik Köyü, Şirinyer Köyü, Allahdiyen Köyü ve Bozdağ dağ-doğa yürüyüşüne elverişli önemli bir potansiyele sahiptir. Özellikle Adala kanyonu doğal yürüyüş için uygun alanlardır. Bu potansiyelin turizm açısından değerlendirilmesi, tanıtılması, kırsal yörelerin turizmin sağladığı ekonomik olanaklardan yararlandırılması açısından önemlidir.

Gölcük

Aydınogulları Beyliği ve Osmanlı döneminde önemli bir yerleşim merkezi olan Birgi’ye 20 km Salihli yönünde ise Lidya Krallığı’nın merkezi Sart’a 30 km, Salihli kaplıcalarına 20 km uzaklıkta yer almaktadır. Bozdağ’ın eteklerinde yer alan Gölcük, yaz aylarında serin havasıyla yayla olarak kullanılmaktadır. Yayla, içinde bulunan yaklaşık 1 km² lik alüvyon set gölü ile turistik açıdan önemlidir. Göl doğal güzelliği ile ekoturizm için uygundur (Kara, 2012). Göl çevresinde çam, kestane, ceviz ağaçları, kızılbaş, palamutmeşesi, zakkum, ıhlamur ve daha birçok bitki çeşidiyle yeşilin tonlarının insanı derinden etkilediği büyüleyici bir coğrafi ortamdır [27].

Av Turizmi

İç ve dış turizmin önemli kaynaklarından biri olan av turizmi, genellikle yüksek gelir düzeyindeki turistlerin tercih ettiği, bilinçli ve kurallara uygun yapıldığında her yönden etkileri olan bir turizm türüdür. Doğayla iç içe olma, dinlenme ve insanın kendini yenileme aracı olarak değerlendirilebilmektedir [31].

Salihli Avcılar ve Atıcılar Derneği, av turizm fırsatları sunmaktadır. Avcılık bir kültürdür, yaşam biçimidir. Bozdağ mevkiinde avlak sahası bulunmaktadır. Avlak alanlarda tavşan, tilki, keklük, domuz, çulluk avı yapılmaktadır. Ayrıca Demirköprü Barajı, Marmara Gölü ve Adala balık çiftliğinde sazan, yayın ve levrek balıkları avlanabilmektedir.

Yayla Turizmi

Yayla turizmi doğa ile bütünleşen, çevreye duyarlı, farklı kültür ve yaşam biçimleriyle bütünleşmeye olanak sağlayan

bir turizm şeklidir [57], [4]. Yeşil doğası, kaynak suları, temiz havaları ve düzenlenen şenlikleri ile ön plana çıkan yayla turizmi, diğer turizm türleriyle de etkileşim halindedir [40]. Salihli yayla turizmi açısından elverişli bir potansiyele sahiptir. Geçmişte yaylacılık geleneğinin oldukça revaçta olduğu Salihli’ye 20 km mesafede bulunan Burhan Köyü’nde en çok tercih edilen yaylalar arasında Garıncalı, Çobantepesi, Çevlik, Gocayayla, Dereyurt, Gocadüz ve İmamınyayla bulunmaktadır. Ayrıca Karaoğlanlı Yaylaları, Çelikli Köyü, Kurşunlu, Allahdiyen Köyü, Seyirtepe, ilçeye 15 km mesafede bulunan ormanlık bir alanda kurulu Şirinyer Köyü, Bozdağ’ın eteklerinde yer alan Gölcük yaz aylarında serin havasıyla ve doğal güzelliğiyle yayla turizmine uygundur.

Kuş Gözlemciliği

Kuş gözlemciliği, doğayı kuşların dünyasından tanımaya sağlayan bir gözlem sporudur. Ülkemizin kuşlar açısından zengin olmasının en önemli nedenleri, zengin sulak alanlara sahip olması ve kuş göç yolları üzerinde bulunmasıdır. Türkiye’de kuş gözlemciliği son yıllarda hızla yayılmaktadır. Salihli’de kuş gözlemciliği turizmi açısından Demirköprü Barajı ve Marmara Gölü elverişli bir potansiyele sahiptir. Gelecekte Türkiye’nin önemli kuş cennetlerinden birisi olmaya adaydır. Kuş türleri olarak sakallı akbaba, kara akbaba, kaya kartalı, küçük balaban, alacabalıkçıl, pasbaş pakt, mahmuzlu kızkuşu, tepeli pelikan, angit, dikkuş ve kılıçgaga gibi çok sayıda sokuşu bulunur [42].

Sart Antik Kenti (Sardes)

İlçenin 8 km batısında, İzmir-Ankara yolu üzerinde bulunan Sart Antik kentinde eski Helen, Lidya, Pers, Roma ve Bizans döneminden kalma, geniş bir araziye yayılmış tarihi kalıntıları iki bölüm halinde ziyarete açıktır. 1910 yıllarında başlayan kazı çalışmaları halen devam etmektedir. Bu çalışmalarla ortaya çıkarılan Artemis Tapınağı, Gymnasium, Sinagog, Roma Hamamı, Kral Yolu ve Akropol’ün bir bölümü görülmeye değer unsurlardır [19].

M.Ö. 547 yılına kadar Lidya hakimiyetinde olan bu bölge, bu tarihte Perslerin eline geçmiş ve M.Ö. 334 yılına kadar Pers yönetiminde kalmıştır. Bu tarihten sonra sırasıyla Makedonya, Begama, Roma ve Bizans egemenliğinde kalan yöre, 1300’lerin başında Saruhanoğulları’nın, 1400’lerde Osmanlı İmparatorluğu’nun yönetimine girmiştir [13].

Lidya Krallığı’na başkentlik eden ve dünyada ilk paranın basıldığı yer olarak bilinen Sardes inanç turizmi yönünden hem Hristiyanlar hem de Museviler açısından önemlidir. Hristiyanların batı Anadolu’da gezdiği 7 kutsal kilise vardır. Bunlardan birisi de Sardes kilisesidir. Diğerleri ise Efes, İzmir, Bergama, Akhisar, Alaşehir ve Denizli’dir. Sart kilisesi tam merkezde yer almaktadır [46].

Bintepeler (Anadolu Piramitleri) Antik Mezarları

Gediz nehrinin 8-10 km kuzeyinde Salihli-Akhisar yolu üzerinde Bintepe adıyla tanınan kral mezarları yer almaktadır. Antik Sardes Kenti ile güneyindeki Marmara Gölü arasında yer alan bölgeye yayılmış, sayıları 119 olan bu tümülüs (dolgu toprak) mezarlar Lidyalı soylulara aittir. Ait oldukları kişinin sosyal durumuna göre büyüklüğü, küçüklüğü değişkenlik gösteren mezarların en büyük üç tanesinin Lydia’nın ünlü krallarından Giges, Alyettes ve Kral Ardys’e ait olduğu söylenmektedir. Antik çağda bile ünlü olan Heradot’un Mısır piramitlerine benzettiği tümülüsün en büyüğünün Kral Giges’ait olduğu söylenmektedir. Bintepeler Unesco Geçici Dünya Mirasları listesinde yer almaktadır [45].

Fosil Ayak İzleri

Salihli'nin 25 km güneybatısında, Adala ve Gökeyüp Beldeleri arasında, Divlitempe'de bulunan fosil ayak izlerinin günümüzden 26 bin sene öncesinden kaldığı yapılan incelemelerden anlaşılmıştır [19]. 1969 yılında MTA tarafından bulunan Çakallar Divlitempe'deki insan ve hayvan ayak izleri, Dünyada birden fazla fosil izin bulunduğu nadir yerlerdendir [1]. "İlk insanın ayak izleri" adı verilen bu fosil ayak izlerinden dünyada Fransa, İtalya ve Macaristan'da olmak üzere sadece üç örneği vardır. Ancak Salihli'nin buluntusunda kadın, erkek, çocuk, hayvan, eşya izlerinin varlığı burasının önemini arttırmaktadır [19].

Kız Köprüsü

Salihli Bölgesinde yer alan ve Adala'nın kuzeyindeki Gediz nehrinin en dar yerine kurulmuş Kız Köprüsü ile ilgili kaynaklarda Lidya Döneminde Kral Yolu'nun Adala üzerinden geçtiği ve Kız Köprüsü'nün bu dönemde kullanıldığına dair bilgiler bulunmaktadır [9], [50]. İnşa tarihi ve yaptırın ile ilgili herhangi bir kitabe ya da bilgi bulunmayan köprü, altı gözenekli sütun üzerine kemerli, taş yapısı ile Mimar Sinan stilini andıran Osmanlı dönemi köprülerine benzer niteliktedir [50].

Su Uçtu Şelalesi ve Adala Kanyonu

Kız köprüsünün altından akan su, her iki yakasından batıya doğru takip edildiğinde yaklaşık 2 km sonra 25 metre yükseklikten Adala Kanyonu'nun başlangıç noktasına adeta uçarak dökülen Su Uçtu Şelalesi ve devamındaki volkanik kanyonun florası ise doğa tutkunları için görülmeye değer bir alandır. Ayrıca üzerinde rafting gibi su sporları yapmaya elverişlidir [18].

Kurşunlu Kaplıcaları

Kente 4 km mesafede, her mevsim yeşil bir vadi içerisinde yer almaktadır. Çevresinde halka açık piknik alanları bulunmaktadır. Kurşunlu Kaplıcaları ve Kurşunlu Vadisi gerek termal turizm gerekse doğa turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir [19]. Ayrıca birçok dermatolojik hastalığa iyi gelen ve bu konuda tanınan önemli bir sağlık ve dinlenme merkezidir [50]. Kurşunlu Kaplıcaları 2008 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Termal Turizm Merkezi ilan edilmiştir.

Çamurhamamı Kaplıcaları

Salihli'ye 11km mesafede bulunan Çamurhamamı Köyü'ndeki Çamur Banyoları olarak bilinen kaplıcanın 90-100 yıllık bir geçmişe sahip olduğu söylenmektedir. Eskiden su kaynağı civarındaki çamurlardan da faydalandığı için bu isimle anılmaktadır. Kaplıca 52 derece sıcaklığa sahip kendiliğinden çıkan suyu benzerlerinden ayıran bu özelliği ile Ege bölgesinde tek termal kaynaktır. Önce dinlendirilip sonra kullanılan suyun bir diğer özelliği de dinlenme esnasında biriken ve kür amacıyla kullanılmak üzere pazarlanan değerli çamur tortusudur. Kemik erimesi, kireçlenme, romatizma, siyatik, lumbago ve cilt hastalıkları gibi birçok hastalığa iyi gelen kaplıca, Salihli'nin Kurşunlu Kaplıcası ile birlikte en önemli doğal varlıklarından biridir [50]. Yakınındaki şelale ve Güvercinli Kuyu görülmeye değerdir.

Tarihi Şehir Hamamı

20. yüzyılın ilk yıllarında varlığı kesin olarak bilinen Şehir hamamı, Salihli'nin önemli kültür varlıklarından biridir [50]. Yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, 1850 yılından bu yana Salihli halkına hizmet veren klasik

Osmanlı hamam mimarisinin son örneklerindedir. 2005 yılında Salihli Belediyesince onarıma alınan tarihi hamam, bugün geçmişin kurnalı, göbektaşlı hamam kültürünü yaşatmaya devam etmektedir.

Seyrantepe

Bozdağ'ın kuzey eteklerinde, Salihli'nin seyir tepesi olarak kabul edilen Seyrantepe, Salihli ovasının seyredilebildiği, çam ağaçları arasında, şehrin içinde ancak gürtlütüsünden uzak, doğayla iç içe bir dinlenme yeridir [50].

Adala Köprüsü Piknik Alanı

Adala beldesi girişinde Belediye tarafından düzenlenen halka açık piknik alanı yaz günlerinin vazgeçilmezlerindedir. Kanyonun bitimindeki köprü ayaklarından dökülen suların serinliği söğüt, çınar ve kavak ağaçlarının gölgesi ile bütünleşiyor. Kuş cıvıltıları ve suyun sesi insanın ruhunu dinlendiriyor [19].

Attalos At Çiftliği

Adala beldesi, İncirli dere mevkiinde yer alan çiftlikte doğa yürüyüşleri (trekking) ve piknik yapılabileceği gibi eğitmen nezaretinde at biniş dersleri alınabilir, atlarla gezi yapılabilir. Doğal dokusuna zarar verilmeden yapılan piknik alanında kurulu çardaklarda ve palamut ağaçlarının gölgesinde yapılan pikniklerde gerekli olan her şey çiftlikten temin edilebilmektedir.

Demirköprü Barajı- Baraj Gölü

Salihli bölgesinde en eski yerleşim alanlarından biri olan Adala'da, içinden geçen Gediz Nehri ve üzerine kurulu Demirköprü Barajı ile alabalık çiftliğindeki kayaçlar görülmesi gereken doğal güzelliklerdir [50]. Baraj gölü, doğal piknik alanları oluşturmada ve av mevsiminde balıkçılık yapmak isteyenlere bu zevki tattırmaktadır. Burada 1995 yılından bu yana şeftali festivali, folklor gösterileri ve kültürel etkinlikler yapılmaktadır [27].

Gökeyüp Çömlekçiliği

Çömlekçilik, Anadolu'da çok eskiden beri yapılagelmiş el sanatlarından biridir. Çamur, kolaylıkla elde edilen hammaddelerin en eski, kullanışlı olanıdır. Çömlekçilik, özlü çamurdan elle veya çömlekçi çarkından geçirilerek toprak çanak, çömlek, testi, vazo, küp vb. yapma sanattır [21]. Salihli'ye 50 km mesafedeki Gökeyüp beldesinde, özel bir çamurun elle şekillendirilmesi ve pişirilmesi ile elde edilen teknik bize Orta Asya geleneklerimizden kalmaz [19]. Gün geçtikçe eski önem ve kıymetini yitiren bu zanaat dalı, uygulamadaki doğal yöntemleri dikkate alındığında koruma altına alınması ve destek olunması gereken bir gelenektir. Hammaddeden çömleklerin yapıldığı aletlere kadar her şeyin toprak olduğu bu üretim dalında hiçbir enerji ve makine kullanılmamaktadır [50].

Anadolu Anıt Çınarı

Barış mahallesi Trabolu mevkiinde bulunan Anadolu Çınarı, 400 yıllık olduğu belirtilen görülmeye değer bir tabiat varlığıdır [50]. Yüksekliği 40 metre Çapı 7 metredir. Söylenceye göre bu çınarın dallarını yakmak veya odun olarak götürmek uğursuzluk getirmekteymiş. Belki bu söylencenin etkisi ile anıt çınar günümüze ulaşmayı başarabilmiştir [19]. Bir başka söylenceye göre bu çınar, bir meteoroloji makinesi hatta deprem makinesi gibiymiş. Bilim adamları bu çınar ağacının içerisine bilimsel parça alma bulgusu sarkıtılarak çınarın yaşamı boyunca hangi yıl

kurak, hangi yıl yağışlı, hatta hangi yıl deprem olduğunu öğrenebilmektedir [27].

içinde bulunduğu tehditler özetlenmeye çalışılmıştır. Bu durum özeti Tablo 2’de verilmiştir.

Burhan Anıt Çınarı

Burhan dağ köyü yakınlarındaki bu çınar yaklaşık 35 m boyunda 8m çapındadır. Yaklaşık 400 yıllık olduğu sanılmaktadır. Geniş dallarının altı doğal piknik alanıdır ve yanında doğal kaynak suyu akan bir çeşmeye sahiptir [19].

Damatlı Köyü Çınarı

Köyün doğusundaki mezarlığın kenarında bulunan çınar ağacı rakip tanımayacak bir heybet ve güzelliğe sahiptir. Oldukça sağlam ve hiçbir deformasyonu olmayan Damatlı Köyü Çınarı 9 metrelik gövde çevresi 40 metrelik taç genişliği ile korunması gerekli gerçek bir tabiat varlığıdır. Çoğunlukla çınar ağaçlarının bulunduğu Damatlı Köyü Deresi de, doğal güzelliği ile öne çıkan ve görülmesi gereken tabiat varlığıdır [50].

Kırkoluklar

Bozdağ’da Salihli-Ödemiş yolu üzerinde bulunan bir doğal dinlenme alanıdır. Hayrat olarak yapılan yaklaşık 40 tane oluktan akan içilebilir, soğuk ve lezzetli suyu, olukların hemen arkasında bulunan bir deresi, yemyeşil bir Bozdağ manzarası ve yöreye özgü ürünlerin satıldığı çardakları bulunmaktadır [20].

Tekelioğlu Köyü

Tekelioğlu köyü, Marmara Gölü kıyısında bulunan balıkçılık ve çiftçilikle geçimini sağlayan yerel halkın son yıllarda organik tarım ürünleri üretimi ve doğal güzelliği ile yeni bir turizmin ipuçlarını veriyor. Organik tarımın parçası olmak ve üretmek tatil yapmak, tarhana ovmak, erişte kesmek, pekmez kaynatmak ve bir sazın sesinden yöre türkülerine eşlik etmek gibi kırsal turizme öncülük etmektedir [21].

Şirinyer Köyü

Salihli’ye 15 km mesafede bulunan Şirinyer Köyü doğal güzelliği ile insanı büyülemektedir. Eski adı Üçtepeler olan yerleşim yerinin çevresinde küçük çaplı tümülüsler bulunmaktadır. Köy Üçtepeler adını da muhtemelen bu tümülüslerden almış olmalıdır. Köyün batısında bulunan Mağara Deresi doğal güzelliğinin yanı sıra arkeolojik buluntuları ile de dikkat çekmektedir [50]. Köy oksijeni bol her türlü organik gıdasıyla eşsiz bir yer. Özellikle yaz aylarında yaşamaya doyum olmayan tam bir yayla havasına sahiptir [54].

Poyraz Köyü

Gediz Ovası ve civarının en eski yerleşim yerlerinden biri olarak bilinen Poyraz Köyü Salihli’ye 30 km mesafededir. Gediz Ovası’nın kuzeyinde bulunan Dibekdağı’nın eteklerinde, zengin tarihi kalıntılara sahip bir köy olan poyraz, taş evleri ve taş döşemeli yollarıyla kültür ve doğa turizmine oldukça elverişli bir yer olarak dikkat çekmektedir. Temizliği ile ünlü tarihi köyün kanalizasyon sistemi 1800’lü yıllara dayanmaktadır. Diğer taraftan palamut ağaçları yönünden zengin olan köy, son yıllarda zeytin, kiraz ve üzüm yatırımlarıyla da adından söz ettirmektedir [55].

Salihli’nin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Yapılan Swot analizi sonucunda Salihli’nin güçlü yanları, zayıf yönleri, elinde olan sahip olduğu fırsatlar ve

Tablo 2. Salihli'nin Kırsal Turizm Potansiyeli Durum Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> - Doğa yürüyüşleri yapılabilecek uygun parkurlara sahip, - Gölcük gölü doğal güzelliği ile eko-turizm için uygun, - Bozdağ mevkiinde avlak sahası olup, avlak alanlarda tavşan, tilki, keklik, domuz, çulluk avı yapılması, - Demirköprü Barajı, Marmara Gölü ve Adala balık çiftliğinde sazan, yayın ve levrek balıklarının avlanabilmesi, - Yayla turizmi açısından Burhan Köyü'nde en çok tercih edilen yaylalar arasında Garıncalı, Çobantepe, Çevlik, Gocayayla, Dereyurt, Gocadüz, İmamınyayla, Karaoğlanlı Yaylaları, Çelikli Köyü, Kurşunlu, Allahdiyen Köyü, Seyirtepe ve Şirinyer Köyü - Kuş gözlemciliği açısından Demirköprü Barajı ve Marmara Gölü, - Sart (Sardes) Antik kentinde eski Helen, Lidya, Pers, Roma ve Bizans döneminden kalma, geniş bir araziye yayılmış tarihi kalıntılar, - Kurşunlu Kaplıcaları ve Kurşunlu Vadisi gerek termal turizm gerekse doğa turizmi, - Burhan Amıt Çınarı, Damathı Köyü Çınarı ve Kırkoluklar manzarası ve doğal manzarası, - Salihli'nin seyir tepesi olarak kabul edilen Seyirantepe, çam ağaçları arasında, doğayla iç içe, - Adala Köprüsü Piknik Alanı, köprüden dökülen suların serinliği söğüt, çınar ve kavak ağaçlarının gölgesi ile mükemmel bir manzara, - Attalos At Çiftliği'nde doğa yürüyüşleri (trekking) ve piknik yapma alanları, - Demirköprü Barajı ile alabalık çiftliğindeki kayaçlar görülmesi gereken doğal güzellikler, - Gökeyüp beldesinde yapılan çömlekçilik ile özel bir çamurun elle şekillendirilmesi ve pişirilmesi tekniği Orta Asya geleneklerinden kalma, - Tekelioğlu köyü, Marmara Gölü kıyısında bulunan balıkçılık ve çiftçilikle geçimini sağlayan yerel halkın son yıllarda organik tarım ürünleri üretimi ve doğal güzelliği, - Şirinyer Köyü, doğal güzelliği ile küçük çaplı tümülüslerle, organik gıdasıyla eşsiz bir yer, - Poyraz Köyü, palamut ağaçları, zeytin, kiraz ve üzüm bakımından zengin, kültür ve doğa turizmne oldukça elverişli bir yer, 	<ul style="list-style-type: none"> - Turizm değerlerinin yeterince tanıtılmaması, - Girişimcilerin yöreye çekilmesine yönelik cazip teşviklerin olmaması, - Turizmden sağlanacak yararların yöre halkına anlatılmaması, - Salihli ekonomisi tarıma dayalı olduğu için tarımsal ve turistik etkinlikler bir arada ve birbirinin tamamlayıcısı olarak ele alınmaması, - Doğal çevrenin korunmasına özen gösterilmemesi, - Eko-turizm altyapısı oluşturulmaması, - Kırsal turizmin geliştirilmesi, tanıtılması ve pazarlanmasına yönelik stratejik planların olmaması, - Kırsal turizm potansiyelinin olduğu köylerde eksik olan altyapı ve üstyapı çalışmalarına önem verilmemesi, - İlçenin turizm haritasının olmayışı, - Turistlerin konaklayabileceği yeterince otel ve pansiyon olmayışı, - Kırsal yörelerde ev pansiyonculuğunun teşvik edilmemesi,
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> - Gediz nehrinin 8-10 km kuzeyinde Salihli-Akhisar yolu üzerinde Bintepe adıyla tanınan kral mezarları Unesco Geçici Dünya Mirasları arasında, - Salihli'nin 25 km güneybatısında, Adala ve Gökeyüp Beldeleri arasında Divliteme'deki insan ve hayvan ayak izleri, Dünyada birden fazla fosil izin bulunduğu nadir yerlerden, - Adala Kanyonu'na dökülen Su Uçtu Şelalesi rafting gibi su sporları yapmaya elverişli ve devamındaki volkanik kanyonun florası ve doğal manzarası, - Kurşunlu Kaplıcaları 2008 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Termal Turizm Merkezi ilan edilmiş, - Çamurhamamı Kaplıcaları, 52 derece sıcaklığa sahip kendiliğinden çıkan suyu benzerlerinden ayıran bu özelliği ile Ege bölgesinde tek termal kaynak, - Bu kaplıca, kemik erimesi, kireçlenme, romatizma, siyatik, lumbago ve cilt hastalıkları vb. - Tarihi Şehir Hamamı, klasik Osmanlı hamam mimarisinin son örneklerinden olup, göbektaşlı hamam kültürünü yaşatmakta, - Anadolu Anıt Çınarı, 400 yıllık bir tabiat varlığı, - Manisa Büyükşehir Belediyesi, Salihli Belediyesi ve Salihli Halk Eğitim Merkezi işbirliğiyle Kırsal Turizm Etkinlikleri Modüler Eğitim Programının düzenlenmesi, 	<ul style="list-style-type: none"> - Kurşunlu, Bozburun ve Kömürcü Dereleri üzerine yapılması planlanan Kocayatak Hidroelektrik Santrali (HES), - Bilinçsizce yapılacak olan yatırımlar geriye dönüşü olmayan zararlar verebilir, - Yöre halkının zaman içerisinde sahip olduğu değerleri yitirmesi, - Organik yöresel ürünlerin diğer ürünler karşısından rekabet etme gücünün yitirmesi ve yok olması, - Tur operatörlerinin satış kataloglarında Salihli'ye yer vermemiş olmaları, - Yöre halkı ile turizmin bütünleşmemiş olması...

SWOT analizi adı altında yapılan analiz sonucunda bölgenin güçlü yanları, fırsatları, zayıf yönleri ve tehditleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Kırsal turizm, kırsal alanlarda insanların eğlenme, dinlenme ve boş zamanlarını değerlendirme amacıyla

düzenlenmiş alanlardır [49]. Dünyada önemi giderek artan kırsal turizm Türkiye'de de önemli bir potansiyele sahiptir [52]. Bu potansiyele sahip yerlerden birisi de Salihli İlçesi'dir. Salihli tarihi, doğası, yeraltı ve yerüstü zenginlikleriyle önemli bir kırsal turizm potansiyeline sahiptir [56].

Salihli'nin mevcut potansiyelinin değerlendirilerek kırsal turizmden hak ettiği payı alabilmesi için getirilen öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Salihli'nin turizm değerlerinin daha iyi tanıtılması gereklidir.
- Salihli'yi tanıtmak için rehberler yetiştirilmeli, broşür ve dergiler hazırlanmalıdır.
- Salihli'nin ekonomik anlamda turizmden yarar sağlamak için paket programlar, konaklamalı olarak gerçekleştirilmelidir. Bu konuda seyahat acentelerine önemli görevler düşmektedir.
- Girişimcilerin yöreye çekilmesine yönelik cazip teşvikler sağlanmalıdır.
- Turizmden sağlanacak yararlar yöre halkına anlatılmalıdır.
- Salihli ekonomisi tarıma dayalı olduğu için tarımsal ve turistik etkinlikler bir arada ve birbirinin tamamlayıcısı olarak ele alınmalıdır.
- Doğal çevrenin korunmasına özen gösterilmelidir.
- Salihli'de eko-turizm altyapısı kurulmalıdır.
- Kırsal turizmin geliştirilmesi, tanıtılması ve pazarlanmasına yönelik stratejik plan hazırlanmalıdır.
- Kırsal turizm potansiyelinin olduğu köylerde eksik olan altyapı ve üstyapı çalışmalarına önem verilmelidir.
- Yöre halkı turizm ve girişimcilik konusunda eğitilmelidir.
- Mevcut turizm potansiyelinden en üst düzeyde yararlanabilmek için yatırımcılar, sivil toplum kuruluşları ve Salihli'de yaşayanlar bu konuda birlikte hareket etmelidir.
- Salihli Kültür Müdürlüğü turizm varlıklarına sahip çıkarak, gerekli yatırımları yapmalıdır.
- İlçenin turizm haritası çıkarılmalıdır.
- Salihli İlçesi'ne ait turizm eylem planı hazırlanarak gerekli adımlar atılmalıdır.
- Turistlerin konaklayabileceği otel ve pansiyonlar yapılmalıdır.
- Kırsal yörelerde ev pansiyonculuğu için teşvik edilmelidir.
- Turistlere yönelik hediyelik eşyalar ve yöresel ürünlerin üretilmesi teşvik edilmelidir.
- Üniversiteler ile işbirliği yapılarak turizm çalışmalarına bilimsel destek sağlanmalıdır.

Sonuç olarak, Salihli'nin kırsal turizm potansiyelini değerlendirirken var olan doğal, tarihi ve kültürel varlıklarına zarar vermeden, sürdürülebilirliğin sağlanması ve gelecek nesillere ulaşmasında ilçeyi tehdit edecek faktörlerin ortadan kaldırılması en doğru karar olacaktır.

KAYNAKLAR

- [1] Akar, E., Karaköse, E. ve Türe, A. (2012). Manisa Guide. Manisa Valiliği Yayını.
- [2] Akçura, M. ve Karadağ, L. (2015). Yerel Halkın Bakış Açısıyla Kırsal Turizmin Uygulanabilirliği: Datça Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 5 (1): 105-110.
- [3] Akpulat, N. (2015). Ödemiş'in Kırsal Turizm Arz Kaynakları Açısından Değerlendirilmesi ve Öneriler. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 5 (2): 84-91.
- [4] Baykan, S. (2012). Alternatif Turizm Kaynaklarından Golf Turizmi ve Kongre Turizmi; Ülkemize Ekonomik Katkıları Açısından Karşılaştırılması: Antalya Örneği. Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Antalya İl Kül-

tür ve Turizm Müdürlüğü, Antalya.

- [5] Briedenhann, J. and Wickens, E. (2004). Tourism Routes as a Tool for the Economic Development of Rural Areas—Vibrant Hope or Impossible Dream?. *Tourism Management*. 25: 71–79.
- [6] Can, E. (2013). “Turizm Destinasyonlarında Sürdürülebilir Turizmin Sürdürülebilir Rekabet Açısından Değerlendirilmesi”. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*. 4: 23-40.
- [7] Ceylan, T. (2001). Turizm ve Sürdürülebilir Gelişme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*. 12: 169-177.
- [8] Clarke, J., Denman, R., Hickman, G. and Slovak, J. (2001). Rural Tourism in Roznava Okres: a Slovak Case Study. *Tourism Management*, 22: 193-202.
- [9] Çiçek, İ. ve Çetin, Ş. (2001). Tarih İçinde Adala ve Köyleri. Salihli.
- [10] Devesa, M., Laguna, M. and Palacios, A. (2010). The Role of Motivation in Visitor Satisfaction: Empirical Evidence in Rural Tourism. *Tourism Management*, 31: 547–552.
- [11] Dinç, A., Seçgin, Ömer, K. ve Ayşe A. (2014). Karaman İli'nin Ekoturizm Potansiyeli. Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı, 4-6 Haziran, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- [12] Dinçer İstanbullu, F.ve Çifçi, İ. (2015). Sürdürülebilir Kırsal Turizm Kapsamında Milli Parklar Üzerine Bir Araştırma: Munzur Vadisi Milli Parkı Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*. 5 (1): 111-121.
- [13] Dört Mevsim Lidya, (2016). Salihli Turizm Değerleri Taslak Proje Sunumları.
- [14] Fleischer, A. and Pizam, A. 1997. Rural Tourism in Israel, *Tourism Management*, 18 (6): 367-372.
- [15] Getz, S. and Getz, D. 1997. *The Business of Rural Tourism International Perspectives* Thompson Publishing, London, 306.
- [16] Hernandez, M.J., Suarez-Vega, R and Santana-Jimenez, Y. 2016. The Inter-relationship Between Rural and Mass Tourism: The case of Catalonia, Spain, *Tourism Management*, 54:43-57.
- [17] Hernandez, M., Munoz Gallego, P.A. and Santos Requejo, L. (2007). The Moderating Role of Familiarity in Rural Tourism in Spain. *Tourism Management*, 28: 951–964.
- [18] İzmir Kültür ve Turizm Dergisi, Adala 12 Bin Yıllık Volkanik Cennet, Haziran-Temmuz 2012.
- [19] Kara, F. (2011). Salihlide Gezecek Yerler. <http://www.salihliegitim.com/kultur-ve-turizm/salihlide-gezilecek-yerler>, (Erişim: 23.03.2016).
- [20] Kara, F. (2012). Gölçük Gölü. <http://www.salihliegitim.com/kultur-ve-turizm/golcuk-golu>, Erişim Tarihi: 30.03.2016.
- [21] Karaköse E., Akar E., Türe A., Zurnacı N., Bozkurt, K. A., Özer N. ve İnci S. (2013). Marka Şehir Manisa: 25 Bin Dev Öğrenci Projesi. Manisa Valiliği Yayını, Manisa: Neşa Ofset.
- [22] Kaypak, Ş. 2012. Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 14 (22): 11-29.
- [23] Kurgun, H. ve Yumuk, Y. 2013. “Yöresel El Sanatlarının Kültürel Turizmin Gelişimindeki Rolü: Görece (Boncuukköy) ve Nazarköy Örnekleri”, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3 (1): 27-32.
- [24] Mikaelli, M. ve Memlük, Y. 2013. Kırsal Turizm ve Kültürel Turizmin Bütünleşmesi ve Kırsal Sürdürülebilir Kalkınma. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*. 3 (2): 87-91.

- [25] Mil, B., Albayrak, A. ve Toker, E.M. 2015. Çatalca Bölgesinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Bölge Halkının Kırsal Turizme İlişkin Görüşleri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*. 5(1):61-68.
- [26] Ohe, Y. and Kurihara, S. (2013). "Evaluating The Complementary Relationship Between Local Brand Farm Products and Rural Tourism: Evidence from Japan", *Tourism Management*, 35,278-283.
- [27] Orman, A. ve Aksakal, A. (2004), Salihli "Antik Çağdan Günümüze". Salihli: Sönmez Güven Form Ofset.
- [28] Ongun, U. ve Gövdere, B. 2014. Bölgesel Kalkınmada Kırsal Turizmin Etkisi: Ağlasun Yeşilbaşköy Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 4 (2): 51-57.
- [29] Ongun, U. ve Gövdere, B. 2015. Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi: Şirince Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 5 (2): 46-55.
- [30] Ongun, U. ve Gövdere, B. ve Kaygısız, Durgun, A. 2015a. Isparta İli Kırsal Alanlarında Yapılabilecek Kırsal Turizm Türlerinin Kırsal Kalkınmaya Etkisi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*. 5(1): 122 –131.
- [31] Özkan, A. H. (2005). Ekolojik Mimarlık Çerçevesinde Alanya'daki Turizm Olgusunun İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [32] Panyik, E., Costa, C. and Rátz, T. (2011). "Implementing Integrated Rural Tourism: An Event-Based Approach", *Tourism Management*, 32, 1352-1363.
- [33] Park, D. and Yoon, Y. (2009). "Segmentation by Motivation in Rural Tourism: A Korean Case Study", *Tourism Management*, 30, 99–108.
- [34] Pina, A.P.I. and Delfa, D.T.A. (2005). "Rural Tourism Demand by Type of Accommodation", *Tourism Management*, 26, 951–959.
- [35] Reichel, A., Lowengart, O. and Milman, A. (2000). "Rural Tourism in Israel: Service Quality and Orientation", *Tourism Management*, 21, 451-459.
- [36] Rid, W., Ezeuduji, I. and Pröbstl-Haider, U. 2014. Segmentation by Motivation for Rural Tourism Activities in The Gambia", *Tourism Management*, 40, 102-116.
- [37] Sharpley, R. (2002). "Rural Tourism and the Challenge of Tourism Diversification the Case of Cyprus", *Tourism Management*, 23, 233–244.
- [38] Slee, B. (2007). Rural Tourism and Sustainable Business, *Aspects of Tourism*, (D. Hall, I. Kirkpatrick, M. Mitchell (Eds.), *Tourism Management*, 28: 1152–1153.
- [39] Su, B. (2011). Rural Tourism in China. *Tourism Management*, 32:1438-1441.
- [40] Subaşı, B. (2004). *Yayla Turizmi Sektör Profili*. İstanbul Ticaret Odası Etüt ve Araştırma Şubesi Yayını.
- [41] Sweeney, E. (1995). Rural Tourism ve Sustainable Rural Development. *Tourism Management*, 16(4):329.
- [42] Şallı, E. (2008). Kuş Gözlemciliği Turizmi. <http://enginsalli.blogcu.com/kus-gozlemciligi-turizmi/4221280>.
- [43] Tuğun, Ö. ve Karaman, A. (2014). Çekirdek Köylerin Eko Turizme Kazandırılması için Sürdürülebilirlik Kavramı Çerçevesinde Bir Model. *Megaron*. 9(4):321-337.
- [44] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023*. Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. Yayın No: 3085. Ankara.
- [45] Uçar, M. (2010). *Paranın Doğduğu Kent Sardes*. Bursa: Cansal Matbaa.
- [46] Uçar, M. (2015). Yatırım Eksikliği Destinasyon Olmamızı Engelliyor. *Salihli Vizyon Dergisi*, Yıl:10, Sayı:40, Temmuz-Ağustos-Eylül, Salihli Ticaret ve Sanayi Odası Yayını.
- [47] Ukav, İ. ve Çetinsöz, C.B. (2015). Adıyaman İlinde Çiftçilerin Tarım Turizmi Üzerine Algılamaları. *Mesleki Bilimler Dergisi*. 4 (1): 8 – 20.
- [48] Uygur, M.S. ve Akdu, U. (2009). Çiftlik Turizmi, Kırsal, Tarım ve Ekoturizminin Kavramsal Açından İrdelenmesi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1: 143-166.
- [49] Ün, E., Tutar, F., Tutar, E. ve Erkan, Ç. (2012). Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü. *International Conference on Eurasian Economies*.
- [50] Ürer, H. (2009). Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla Salihli. *Salihli Belediyesi Kültür Yayınları*.
- [51] Vikipedi (2016). *Trekking*. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Trekking>
- [52] Yılmaz, G. Ö. ve Gürol, N. K. (2012). Balıkesir İlinin Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (23), s.23-32.
- [53] Ying, T. and Zhou, Y. (2007). "Community, Governments and External Capitals in China's Rural Cultural Tourism: A Comparative Study of Two Adjacent Villages", *Tourism Management*, 28: 96–107.
- [54] Yörük, Ş. (2014). Şirinyer Köyü. *Salihli Vizyon Dergisi*. Yıl:9, Sayı:35, Nisan-Mayıs-Haziran, Salihli Ticaret ve Sanayi Odası Yayını.
- [55] Yörük, Ş. (2015). Temizliği İle Ünlü Tarihi Poyraz Turizme Göz Kırıyor. *Salihli Vizyon Dergisi*, Yıl:9, Sayı:35, Nisan-Mayıs-Haziran, Salihli Ticaret ve Sanayi Odası Yayını.
- [56] Yurttaş, M. (2016). *Manisa Turizm Cenneti Olabilir*. <http://www.manisaobjektifhaber.com/7-Makale-manisa-turizm-cenneti-olabilir>, Erişim Tarihi:01.04.2016.
- [57] Yücel, S. Ü. (2007). Dünyada ve Türkiye'de Gençlik Turizmi. *Türkiye'de Seyahat Acenteleri Birliği Dergisi*, S.282, s. 5-8.
- [58] www.gunsiaf.org/dosyalar/files/download_arsivi/1256631592.ppt (Erişim: 17.05.2016).